

Pròleg

La poesia com a fiblada i il·luminació

Le corps humain est une pile électrique
chez qui on a châtré et refoulé les décharges

El cos humà és una pila elèctrica
del qual han castrat i fet refluir les descàrregues

ANTONIN ARTAUD
(traduït per Josep Palau i Fabre)

La poesia és un mossec. I el poeta palpa les escates de la bèstia, tempteja els ullals i beu, adelerat, el líquid de les visions. Qui és mossegat entra en el domini de les il·luminacions i comparteix amb l'ofidi el símbol espiritual i la pols dels camins. Metàfora entre els esbarzers i les brolles dels mots. Però també realitat. Perquè fa uns anys el nostre poeta fou mossegat per una cria de serp pitó en un petit accident que no tingué conseqüències físiques, però sí literàries. Ritu iniciàtic, bateig de versos, empremta i insurt. L'escata i el vers n'és un resum. Aquí s'inicia l'obra.

Les pitons, les serps més llargues del planeta, no són pas verinoses, mal que el paral·lelisme entre la mossegada i la iniciació emmetzinada sigui temptador i gairebé ineludible. Pitó, justament, fou el nom de la serp que custodiava l'oracle de Temis, a Delfos. La poesia de David Jiménez i Cot és, certament, oracular. I la relació de la serp amb els mites i les religions és aclaparadora. Un vincle que serpenteja: del diable a les forces protectores. D'Asclepi el guaridor a Hècate, la terrorífica. De Leviatan a l'Ouroboros, la serp que es

mossega la cua. Com en els capitells romànics, les serps s'entorlloquen al voltant del diable. Aquesta dualitat no és estranya al poeta. De fet, la seva biografia i el seu art oscil·len entre extrems ben marcats. En la poesia de Jiménez i Cot no hi ha fantasies que no estiguin arrelades, de manera ben sòlida, en la realitat. Això no vol dir que siguem al davant d'una poesia biogràfica, tenyida de fets anecdòtics o circumstancials, sinó que els fets vitals estan connectats de manera estreta amb el seu dir. El poeta oscil·la entre el pol nord i el sud. O entre el pol negatiu i el positiu d'una bateria que, ben sovint, tendeix a l'electrocució. Per això l'autor ens recorda que "La vida té dos pols, és una gran llengua bífida on tot es confon. L'odi menteix l'amor perquè l'estima i l'amor diu la veritat a l'odi perquè el desitja" ("Cosmoagonia"). O bé sosté que "L'ull obert, / com un mirall recíproc, / reté, badívol, / el cluc infinit que confon els dos pols" ("Primer estat crepuscular"). El ball arran de l'abisme és un joc en què la caiguda o l'equilibri tenen lloc en l'estretor d'una corda. O, millor dit, d'una soga.

El diable pren la forma de la serp. El poeta en recull la maledicció. Adés hi conviu, adés l'acarona. Milton ens presenta el Diable com un àngel rebel i exiliat que en veure Adam i Eva es lamenta, gelós, d'habitar les hòrrides baumes de l'infern. Baudelaire va seguir-ne l'empremta: "Ô toi, le plus savant et le plus beau des Anges, / Dieu trahi par le sort et privé de louanges". Satan no només esdevé antropomorf sinó també antropocèntric. Satan és un esperit rebel que en els versos de Milton s'introdueix dins la serp a través de la boca, bo i dotant la bèstia d'intel·ligència i loquacitat. La boca és el llenguatge. I la Bíblia presenta la serp com el més astut dels animals. Menjar la fruita prohibida equival a conèixer el bé i el mal. I, per tant, a abocar-se als extrems, a l'amor i a l'abisme, a la florida i a la consumpció.

L'escata és la serp. I el vers és el poeta. Aquest és el recer en què s'endinsen les diferents veus que poblen el llibre. Com Vinyoli, l'autor recerca en els mots un alenar ocult. I s'abeura també en el Carner més extraordinari —el de Nabí— per recordar-nos que ell també va ser picat "d'escurçó diví". I diu: "Aquesta nit, m'he vist el son / més endins de l'ahir; / talment com ho féu / en l'origen / la reina de pítia, / la serp maleïda / que em va emmetzinar". Aquí rau la possessió. L'arravatament de qui se sap iniciat per la fiblada, talment els obsessius vampirs de Murnau i Herzog. Al mateix temps, Jiménez i Cot estableix un paral·lelisme ja clàssic entre el sexe i la serp (vegeu el poema "Premortem"). I paral·lelament entra en el domini del sinthome, per dir-ho en termes lacanians. O de manera més explícita: en la singularitat de l'acte creatiu que manté a ratlla el monstre.

La imatgeria del llibre és recarregada, intensa, d'una densitat fumejant i èbria. Perquè som al davant d'un poeta gòtic. D'un poeta de metall. De músiques i ressons extrems. Els referents del poeta van des de la mitologia clàssica al heavy metal i el gòtic, tot passant pels romàntics i els maleïts. De Lautréamont a Ozzy Osbourne, d'Ovidi a Children of Bodom. El seu eclecticisme no aboca al pastitx, sinó a la consciència profunda de la tradició, dels orígens, del llegat dels mestres. Si Riba deia "Conec la flama, / no a mi mateix que hi cremo", Leopoldo María Panero manifesta que "yo que todo lo prostituí, aún puedo / prostituir mi muerte y hacer / de mi cadáver el último poema". Entre tots dos pols David Jiménez i Cot basteix el seu món poètic a partir dels extrems, sense cap voluntat de reconciliar-los, sinó d'abeurar-s'hi i de presentar batalla a la vida i a la mort. El poeta comparteix amb altres veus joves aquesta gran varietat d'influències, que fa uns anys era inèdita i que ara és del tot necessària si es vol entendre què és i què significa la cultura

contemporània. La poesia no és pas una art aliena en aquest fet, sinó que també integra nous elements, bo i anant del manga al terror i dels videojocs al rock. El ventall s'ha ampliat i exigeix, ara més que mai, un coneixement polièdric i un trànsit continu pels temples i els carrerons de la modernitat. Si fa quaranta anys n'hi havia prou amb els referents clàssics per moure's pel món amb una certa solvència intel·lectual (en una tasca ciclòpia que exclouïa gairebé la cultura popular), ara el cercle s'ha ampliat de manera considerable i molts fenòmens culturals només són analitzables a partir del coneixement d'aquests nous àmbits. És per això que determinats textos crítics naveguen, sovint, entre els esculls de la perplexitat. La proliferació ha elevat un núvol de fulgors que s'entrellacen entre si i es confonen. La tasca pacient de desenredar les xarxes s'ha revelat, sovint, inabastable. Les xarxes, per definició, es troben embullades. Només ens resta deglutir-ne a poc a poc els continguts.

El poeta. Si la vida l'empeny a estavellar-se, el poema ha de reflectir l'impacte i la pèrdua. Tal vegada també pot redreçar el camí, però aquesta no és la seva missió. El poema és una inscripció i com a tal deixa una empremta. Tenyida, algun cop, de sang.

David Jiménez i Cot és una veu jove que mostra un rigor inusual envers el seu ofici. Amb només dinou anys va tenir la lloable gosadia de publicar un assaig titulat *Com escriure poesia: els mecanismes de la poètica i la seva comprensió figurativa*. I als vint veia editat *Rel·lotge de sorra*, un primer recull que ja augurava diccions posteriors; perquè si bé hi trobem força referències a la realitat més immediata s'hi entreveuen també algunes de les obsessions del poeta, com ara la voluntat de bastir una poesia en què el llenguatge, el pensament filosòfic i el to obertament metafísic hi siguin ben presents. El poeta s'expressa, més d'un cop, amb la convicció de qui és jove i se sap, tanmateix, posseït. Mal que la ignorància de la foscor equivalgui,

paradoxalment, a una tenebra més densa. Ell mateix ens ho recordava en aquests magnífics versos: "Tinc por de créixer, / de fer-me gran, / de no conèixer aquells secrets que amaga / l'horabaixa / i el seu òxid lluminós / que encén la brasa dels xiprers". Però el nostre poeta ha anat creixent. Fins al punt que, l'any 2010, va tenir cura de l'edició de la poesia completa de Carles Duarte. La seva precocitat també ha conegut, tanmateix, nombrosos obstacles. L'artista, però, sempre s'ha envolat. Com una serp alada.

De què parla aquesta obra? Què hi batega? Anem a pams. En el llibre dialoguen, a través de les tres parts de què es compon, diverses veus. En la primera, "Llengua bífida", el poeta exposa la seva vinculació a vida o mort amb la poesia, un lligam que no sap encara si es tracta d'una maledicció o d'un do. El to decadentista, també volgudament romàntic i arravatat, adquireix aquí la seva màxima densitat. La imatgeria hi és al·lucinada i oberta als abismes de la ment, els quals "sempre invoquen rubor". Els versos es mouen entre la maledicció i la mort, entre l'etern retorn i la possessió febril, entre el desvari i el neguit. El món és inabastable i davant d'aquesta constatació apareix una visió marcadament especulativa i metafísica. Tot és paradoxa i dubte, dolor i fantasia. Una cosmoagonia, amb contrapunts barrocs, que recorda els dibuixos de Hans Ruedi Giger.

La segona part, "Soliloqui de Mart", és un punyent diàleg en què el poeta se les heu amb les seves veus interiors i tracta d'aprehendrelles. Enfrontar-se amb aquestes veus implica un conflicte, una batalla. Mart és el déu de la guerra i la guerra a què es lliura el poeta s'esdevé dins seu. Jiménez és molt curós en les citacions que empra i llegir-les ens dóna pistes sobre el seu discurs. La llarga citació de Lucreci ens situa, explícitament, en un terreny guerrejador, el qual també és emfatitzat a través de la citació de Giordano Bruno. De manera intel·ligent, Jiménez i Cot configura un poema a partir d'evocacions

que s'encavalquen i que ens desvetllen el seu sentit. Escriure poesia és baixar als avencs de la personalitat, combatre amb un mateix i entrar en els plecs més insospitats de l'ànima. Aquesta descoberta òrfica també implica acceptar els monstres que la poesia fa aflorar a través dels mots. I ser posseït —com Ovidi ja intuï, molt abans que els romàntics— pel fibló de l'escriptura.

A poc a poc els miralls reflecteixen nous objectes i situacions. En el poema "Les violes de fulla encara tendra i donzella" veiem com apareix una conversa sobre l'ansia de coneixement dels amants, els quals només poden lamentar la pèrdua de les claus que permeten accedir a la revelació: "No ens enganyem: els estels no són pas / els qui amaguen misteris, / sinó el dejuni de les seves cadenes, / que es neguen a saber / a quin indret caigué / la clau del pany tancat". La presència de la clau és recurrent en l'autor, ja que la trobem també al poema "Tercer estat crepuscular", de l'última part de l'obra. És com si la realitat contingués un codi secret, arrelat en el gnosticisme, a través del qual fos possible comprendre, de cop, la realitat de l'univers. D'altra banda, el contrast entre la innocència i el mal s'escola sovint entre els versos. Com també hi apareix l'esquerda que separa el món adolescent de l'adult. El poeta és conscient que el candor excessiu, el to mel·líflu, és aliè a la bona poesia. Aquests versos, del poema "Per què no em deixes viure?", així ho testimonien: "Ja no vivim d'aquell neguit adolescent: / maleït el moment / en què em vas ensenyar / que el poeta esdevé / quan aprèn que l'amor / no fa pas per al vers". Els poemes, així doncs, mai no són artefactes "bonics" o "bells", un equívoc de la lírica que idealitza la bellesa de cartró-pedra, sinó la part d'un mateix que és alimentada amb sacrificis, amb la pròpia carn i amb el neguit del bruixot. Vegem-ho: "Les úrpies de la lírica / s'esmolen amb la carn que els oferim / els bards de la pell de boc". La capacitat d'il·luminació de

Jiménez i Cot assoleix aquí elevats poders de seducció i s'enlaira des del poder de la paraula deutora de la vida, els fulgors i les penombres. En aquesta secció apareix, per tant, un amor que té com a contrapartida la part fosca i espectral. No és en va que dediqui el llibre "a ningú, fatigat". L'autor, tip de decepcions, es protegeix per evitar que el temps, després, li retregui la seva ingenuïtat. Fet i fet, no val la pena dedicar les obres a qui, en un futur més o menys pròxim, no en serà tal vegada mereixedor.

De vegades el poeta confessa els seus pous i fondàries a l'estimada, l'horror que hi ha més enllà de l'aparença primera. En d'altres, però, la bèstia es calma i apareix l'amor com a impuls de vida, de llibertat i de gaudi. Aquí parla el poeta jove, a frec encara de l'adolescència. Però la fiblada fa que l'amor no sigui mai un conte de fades, excepte quan les fades esdevenen sílfides, figura que apareix, en la seva versió masculina, en el poema que clou la secció i que relliga de nou el poeta amb el món de l'obscur i dels boscos centreeuropeus. El nostre heroi recull, en part, l'herència modernista. I com tots els modernistes mira cap a les tenebres i les boires (aquell món que desagradà profundament Torras i Bages i, que posteriorment, també rebutjaren els noucentistes, àvids d'una Europa de forçades harmonies). Avets i faigs, aleshores, van de bracet. Tot trabucant Guerau de Liost des dels mateixos faldars del Montseny on viu Jiménez i Cot. De Viladrau a Sant Celoni, tot passant per Coll Formic.

La tercera part duu per títol, de manera ben irònica, "L'opuscle dels déus". Aquí hi trobem el poeta més despulat i innocent, deslliurat de la càrrega metafòrica de les seccions anteriors. Si abans sorgia el petit monstre que el poeta porta a dins, aquí l'àngel blanc ha agafat les regnes i intenta imposar la seva veu. No es tracta, però, d'assolir cap pretensió de vers immaculat, sinó de saber-se en un món terrenal i ple de contingències. És en aquest punt que Jiménez i Cot

humanitza la seva poesia. El poeta no és un ésser entotsolat, sinó que mira el món i parla també des de la veu que ha pogut alliberar-se, només en aparença, del fat. És per això que el primer poema ja ens situa en un afer tan mundanal com la relació de l'escriptor amb els crítics. El títol juga amb l'ambivalència i l'efecte gairebé homofònic entre crístic i crític, adreçant-se a la divinitat que, ben sovint, aquest últim representa en forma de sentències que valoren, classifiquen i exclouen. Més enllà de l'anècdota —o del fet punyent— que deuria motivar el poema, aquí ens trobem davant d'una rèplica valenta, feta des d'una gran convicció en les pròpies forces. Un cop més, el poeta mostra la seva fe en les paraules. Una fe, tanmateix, no exempta de dubtes profunds, com s'escau a qualsevol persona que s'endinsi en el vers. Aquest vessant de sinceritat i de diàleg amb el jo líric fa que el to retorni a la idea de perfeccionament a través de les diferents vides, com al poema "Propòsit", però també al fervor dels poemes amorosos i adolescents, com succeeix a "Joc de mans", en què un petó pot tenir una importància cabdal per a la pròpia existència. Jiménez, en aquest terreny, és capaç d'abocar-se a una incertesa d'arrels quàntiques ("El pou i la nit"), o a la negror d'un dol que "s'escriu per dins". La vida és, per damunt de tot, dinamisme. I, de nou, els pols contraposats dansen, al poema "Cendres", entre l'aigua i el fang, entre el foc i el fred, entre el fet de ser i de no ser-hi: "Sóc la vida que cerca, / la mort que defuig". El poeta abraça, alhora, la pretesa normalitat dels actes quotidians i l'instint més obscur, la qual cosa es reflecteix en una proliferació de miralls que s'obren a les possibilitats infinites, moltes de les quals poden ser abjectes. El poeta, per dir-ho com Maragall, té un "mal esperit" al cos. Ell és el Serrallonga que, davant del confessor, parla encara amb "la vista encesa / en foc d'infern". Perquè de la rauxa al penediment hi ha, només, un pas.

La inspiració gòtica i romàntica del poeta troba el seu correlat en el poema "Passeig per l'avinguda fúnebre", en què els números dels nínxols actuen com a preàmbul de les reflexions poètiques. Aquí no hi ha equilibri. Només l'escriptura es manté arran de l'esbalç. I això té a veure amb la modernitat. Més enllà de les ostentacions cridaneres d'altres poetes, Jiménez i Cot fa un recorregut per la modernitat que fa de frontissa. La de Jujol i Rimbaud, la de Kandinsky i Poe. A partir d'aquí es desferma un altre món. És justament en aquest punt que el poeta aprèn a conviure amb la part fosca que no sol manifestar-se en les relacions quotidianes. El reialme del mot serveix perquè aquesta vessant aflori d'una manera visible, sovint a través de l'empatia i el xoc que els poemes provoquen en el lector.

Tots els moviments anteriors es troben resumits en el poema que fa d'índex, en què s'aclareix el sentit de les sentències llatines que defineixen cada secció. En la primera estrofa es destil·la la foscor que indueix a la follia poètica; en la segona apareix una pluralitat més reflexiva mentre que en la tercera, irònicament, el poeta estableix una certa distància amb la voluntat totalitzadora de la veu metafísica i d'autoconeixença de la primera part, ja que afirma sense embuts, amb un necessari escepticisme, que "quan més endins, / omniscient, / cada cop et sabràs menys".

I els mots? El llenguatge de Jiménez i Cot s'endinsa, de vegades, en els relleus crepusculars del lèxic, a la recerca de la mort que ha de retornar a la vida. Amb el seu treball lingüístic revifa paraules a la recerca de la màxima expressivitat. Llefardar, badívol, bastigi, sallar o úrpies són alguns dels mots que transiten per L'escata i el vers i que l'autor converteix en llenguatge propi. El poeta revitalitza els alenars moribunds. I sap que la recerca d'un mateix també és una recerca de llenguatge. L'un alimenta l'altre, de manera inevitable. Hi ha poetes que puen en aquesta investigació i que s'aixopluguen

en l'aixovar de la llengua per dotar-la de nova vida. Aquest és el cas de David Jiménez i Cot.

Els motius i personatges d'aquesta poesia podrien fornir un videojoc (l'autor és un jugador empedreït de La llegenda de Zelda, una saga a mig de camí de l'eterna lluita entre el bé i el mal i l'assoliment d'una edat daurada). Des de la presència de l'orc a "Delirium tremens" (una influència directa de Tolkien), fins als dracs, serps, la Vestal, el boc o el silf, arreu del llibre hi trobem la voluntat de confegir una veritable fantasia poètica. Fruit de la imatgeria gòtica, metàl·lica i negra el poeta desplega un món complex atapeït de laberints i sales, de foscors i d'éssers inquietants. La mirada cap als dimonis és, sempre, una mirada cap a la pròpia personalitat. D'altra banda l'èmfasi en mots com vestigis, sepultar, calze, astènic, cicuta, sang, diabètic, infecta, setial, mortalles... delimita aquest caràcter èpic, febrós i esotèric que caracteritza el text i que el dota d'una gran força expressiva.

Al poeta li agraden les escenografies rotundes. En un temps d'imatges mendicants, de metàfores toves i rellepades, de discursos flonjos i sense virior, Jiménez i Cot ens sorprèn amb una càrrega inusual de potències verbals. La seva dicció s'allunya de la poesia convencional per endinsar-se en un to que resta més enllà de les modes i que, precisament per això, és sempre contemporani. El llenguatge és energia, concentració, sacseig. Mal que l'autor és conscient, també, que els mots duen una càrrega, un pòsit, un significat que s'arrossega a través del temps. La creació és històrica. I el poeta no defuig el repte, sinó que l'actualitza.

Friedrich Schiller ens diu, al poema "L'ideal i la vida", de Poesia filosòfica, que només del rigor que no coneix la fatiga sorgeix la font amagadissa. Jiménez i Cot és deutor d'aquesta voluntat de treballar

el vers fins a l'extenuació. I el rigor és el llenguatge que segueix una disposició determinada i que ens fa cantar, exaltar-nos o meditar. De fet l'escriptura de Jiménez i Cot es troba amarada d'un profund desig de pensament que es formula a través d'una poesia filosòfica que beu de fonts molt diverses. La seva voracitat com a lector i la seva curiositat insadollable, l'empenyen cap a una formulació de sentit. En el seu pensament poètic l'origen no ve donat, de manera fixa i essencial, sinó que "no reposa", una idea que ens remet de manera immediata al dinamisme de Bergson. El poema "Cosmogonia" ja ens indica aquesta voluntat d'explicació del món. Origen en moviment i alhora mort. Etern retorn, alba, crepuscle i esclat de vida. És el deixant que Nietzsche deixà traçat en aquests mots de Zaratustra: "Crear—vet aquí la gran redempció del sofriment i allò que fa que la vida es torni lleugera. Però perquè hi hagi el Creador, hi ha d'haver sofriment i molta transformació." Una agonia i una creació. La dissociació de l'odi i la unitat amorosa que trobem en el pensament d'Empèdocles.

El poeta ha seguit un camí que auguro que serà del tot fructífer i que ja l'ha situat de manera rotunda com una veu molt personal en què la força del llenguatge i les imatges, així com l'empremta torturada i sinuosa del discurs, en són els trets definidors. David Jiménez i Cot és un poeta contemporani i clàssic al mateix temps. Arrelat en el seu temps i estranyament intemporal. Pocs autors joves presenten un projecte poètic tan sòlid, intens i enlluernador. Llegir aquest llibre és saber-se, per sempre més, mossegat per la serp. Ofidi verinós. Ofici verjurat. Omphalos ver.

LLUÍS CALVO

Sant Cugat del Vallès, maig de 2011

A ningú,
fatigat

fragmenta ex origine

DE TRIBUS VOCIBUS

... uni, essentia... et essentia uni...

destil·la, astènic,
l'últim doll en la foscúria
d'aquest trenc que resisteix
la cura imminent

... ego ipse lassus ipso me...

distant, l'obliquïtat del jo es totalitza
per fondre el plural.
Existeixes perquè penso,
i aquesta és la teva sort:
la gràcia del tu

... fictia aemulatio tui...

anar recercant
la carestia de l'u
i els seus derivats
per adonar-se que ja, quan més endins,
omniscient,
cada cop et sabràs menys